

Ymchwil i'r nifer o blant yng Nghymru a roddwyd mewn gofal oddi ar rieni ag anabledd dysgu a rhesymau dros eu symud

Crynodeb Gweithredol

Mae Sefydliad Gofal Cyhoeddus (IPC) Prifysgol Oxford Brookes wedi cynnal yr astudiaeth cymysg ei dull ar gyfer Llywodraeth Cymru. Mae'r astudiaeth yn cynnwys cyfuniad o:

- Ymchwil cyflym ac adolygiad o'r arferion.
- Dulliau ymchwil meintiol yn cynnwys dadansoddiad o ddata Cymru gyfan am blant sydd wedi derbyn Cynllun Gofal a Chymorth a/neu sydd yn blant oedd yn derbyn gofal rhwng 2010 a 2018.
- Dulliau ymchwil ansoddol yn cynnwys casglu a dadansoddi data o sampl o ffeiliau achos plant, cyfweiliadau gyda rhieni a chyfweiliadau gyda rhanddeiliaid proffesiynol mewn pum awdurdod lleol ar draws Cymru.

Mae'n cynnig tystiolaeth ddangosol perthnasol i'r tri chwestiwn ymchwil allweddol canlynol:

1. I ba raddau mae rhieni ag anabledd dysgu yng Nghymru yn ymwneud â Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant neu'n cael eu gor-gynrychioli o fewn y Gwasanaethau hynny?

Does dim digon o wybodaeth ddibynadwy am nifer a chyfran y plant y mae eu rhieni ag anabledd dysgu yn ymwneud â'r Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant a/neu sy'n dod i mewn i ofal i seilio barn ar i ba raddau y maen nhw'n ymglymedig neu wedi cael eu gor-gynrychioli yn y boblogaeth hon. Un o'r prif resymau dros hyn ydy diffyg diffiniad a chanllawiau cenedlaethol digon clir i Wasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant allu canfod a chofnodi'r cyfryw anabledd (at ddibenion amcangyfrif y gwir gyfran). Fodd bynnag, cymhlethir y gallu i gofnodi'n gywir gan ystod o ffactorau eraill a allai fod yn bresennol yn cynnwys amharodrwydd rhiant i ddatgelu anabledd neu achosion gwahaniaethol o anawsterau rhiant i brosesu neu ymateb i wybodaeth, er enghraifft, hanes y rhiant ei hun o drawma, o gael ei g/cham-drin, o gael ei h/esgeuluso neu broblemau iechyd meddwl.

2. Beth ydy'r ffactorau sy'n gyrru patrymau ymglymiad rhieni ag anabledd dysgu gyda Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant?

Prin mai anabledd dysgu ydy'r unig bryder a'r unig reswm dros gyfeirio rhieni at Wasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant ac i blant dderbyn gofal. Mae'n anodd i nodi prif ffactor mewn achosion sydd fel arfer yn gymharol gymhleth, ond ymhlith ffactorau cyffredin eraill mae: nodweddion rhieni neu deuluol (a allai hefyd beri risgiau) yn cynnwys: rhieni yn cam-drin sylweddau, cam-drin domestig a/neu broblemau iechyd meddwl rhieni; amgylchiadau gwael yn y cartref; neu fod rhieni yn agored i gael eu cam-drin gan oedolion camdriniol yn y gymuned. Mewn nifer o achosion, mae gan blentyn sy'n destun pryder i'r gwasanaethau frawd neu chwaer neu hanner brawd neu chwaer hŷn eisoes yn derbyn gofal.

Fodd bynnag, mae'n glir bod arferion a systemau proffesiynol sy'n annog rhoi rhieni newydd ar y 'llwybr cyflym' i mewn i Wasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant neu drwy systemau llys yn gosod rhai rhieni dan anfantais o ran yr amser sydd ganddyn nhw i brofi eu hunain yn rhieni effeithiol. Yn yr un modd, mae potensial i asesiadau o waith cymdeithasol heb fod yn rhai cytbwys a gofalus a/neu asesiadau arbenigol a gynhelir yn hwyr neu a gynhelir gan rywun di-brofiad i gyfyngu ar allu rhieni, o leiaf, i elwa o wasanaethau sydd wedi'u teilwra'n dda i ddiwallu eu hanghenion.

Ar wahân i wasanaethau cymorth wedi'u teilwra'n dda, mae gweithwyr cymorth allweddol (yn cynnwys gweithwyr cymdeithasol) ac aelodau'r teulu estynedig yn ffactorau gwytnwch clir yn ogystal â gwytnwch mewnol y rhieni eu hunain a'u symbyliad i fagu eu plant.

3. Pa dystiolaeth sydd yn bodoli o arferion da ar hyd taith ymyriad Gwasanaethau Plant a chymorth ehangach i rieni ag anabledd dysgu?

Er y ceir pocedi o arferion da gyda rhai rhieni ag anabledd dysgu yn cael cymorth effeithiol i ofalu am eu plant, mae llawer o le i wella; yn cynnwys y canlynol:

- ceisio nodi ac ystyried effaith anabledd dysgu ar allu rhieni i fagu plant mewn dull amserol;
- darparu gwybodaeth hygyrch ac o ansawdd da ar gyfer rhieni am yr hyn y gellir ei ddisgwyl gan Wasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant;
- cyfathrebu effeithiol parhaus rhwng gweithwyr cymdeithasol a rhieni;
- darparu cymorth i rieni sydd eu hunain yn agored i niwed (yn rhannol ond heb fod yn gyfangwbl oherwydd graddau eu hanabledd dysgu);
- argaeledd eiriolaeth;
- argaeledd y cymorth yn ddigon cynnar, yn cynnwys ystyried anghenion penodol rhieni ag anabledd dysgu sy'n disgwyl babi; ac hefyd
- sicrhau bod y cymorth a gynigir i rieni ag anabledd dysgu wedi'i deilwra'n ddigon da i ddiwallu eu hanghenion.

Mae canfyddiadau'r astudiaeth yn awgrymu y gellid gwneud mwy i wella dealltwriaeth genedlaethol o brofiad rhieni yn y maes hwn yn ogystal â'r gwasanaethau cymorth ar draws Cymru. Gwneir saith argymhelliad. Ceir y rhain yn llawn yn adran 8 o'r adroddiad llawn ond isod, ceir crynodeb:

1. Datblygu diffiniad cenedlaethol gwell o anabledd dysgu er mwyn cynorthwyo awdurdodau lleol i ganfod rhieni ag anabledd dysgu a chofnodi'r rhain yn gywir at ddibenion ystadegol.
2. Gofyn am ddatblygu a darparu yn genedlaethol neu yn lleol o wybodaeth hawdd ei darllen, hygyrch ar y pwnc o sut i fod yn rhiant a magu plant a/neu ymwneud â Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant a'r llys teulu.
3. Datblygu cyfarwyddyd cenedlaethol ac ystyried hyfforddiant gorfodol ar gyfer gweithwyr cymdeithasol ar:
 - sut i ganfod anabledd /anhawster dysgu rhiant mewn modd amserol ac effeithiol;
 - sut i gyfathrebu'n effeithiol gyda rhieni sydd ag anabledd neu anhawster dysgu;
 - pryd dylid cynnig eiriolaeth; ac hefyd
 - sut orau i gynnal asesiadau os oes gan y rhiant anabledd dysgu.

Ystyried cynnwys gweithwyr proffesiynol eraill (help cynnar) yn y canllawiau er mwyn hwyluso sgrinio a threfnu cymorth cynharach a mwy effeithiol ar gyfer rhieni ag anabledd dysgu.

4. Annog Gwasanaethau Oedolion a Gwasanaethau Gofal Cymdeithasol Plant i ddatblygu protocolau ar y cyd i'w helpu i gydweithio.
5. Annog a chymell datblygu cymorth cynnar ar gyfer rhieni sydd efallai ag anabledd /anhawster dysgu ac sy'n hysbys o fod yn agored i niwed, er enghraifft oherwydd profiadau andwyol yn ystod eu plentyndod.
6. Hybu darpariaeth fwy cyson o wasanaethau cymorth wedi'u teilwra'n dda i ddiwallu anghenion rhieni ag anabledd/anhawster dysgu, boed y cymorth hwnnw yn cael ei gynnig yng nghartref y rhiant neu mewn lleoliad rhieni a babanod.
7. Hyrwyddo darpariaeth fwy cyson o gymorth ar gyfer oedolion ag anabledd / anhawster dysgu yn syth ar ôl symud plentyn o'u gofal gyda'r nod o'u helpu i ddelio â'r problemau sydd wedi effeithio ar eu gallu i fagu plant yn effeithiol a / neu i ofalu amdanyn nhw eu hunain yn effeithiol.

Awduron yr Adroddiad: Katy Burch, Victoria Allen, Colin Green, Vivien Taylor a Dr Sue Wise o Sefydliad Gofal Cyhoeddus, Prifysgol Oxford Brookes

Adroddiad ymchwil llawn - dyfyniad: Burch, K., Allen, V., Green C., Taylor, V a Wise, S. (2019). *Ymchwil i'r nifer o blant yng Nghymru a roddwyd mewn gofal oddi ar rieni ag anabledd dysgu a'r rheswm dros eu symud*. Caerdydd: Llywodraeth Cymru, rhif adroddiad GSR 56/2019.

Ar gael yn: <https://llyw.cymru/rhieni-ag-abledd-dysgu-ymwneud-ar-gwasanaethau-cymdeithasol>

Mae'r safbwyntiau a fynegwyd yn yr adroddiad hwn yn perthyn i'r ymchwilwyr ac nid o reidrwydd Llywodraeth Cymru

I gael rhagor o wybodaeth, cysylltwch â:

Janine Hale
Yr Is-adran Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth
Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi
Llywodraeth Cymru, Parc Cathays
Caerdydd, CF10 3NQ

E-bost: ymchwil.iechydagwasanaethaucymdeithasol@llyw.cymru

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN digidol 978-1-83933-698-0